



# Sosyal, Beşerî ve İdari Bilimler Dergisi

2023, 6(12): 1598-1616.

DOI:[10.26677/TR1010.2023.1334](https://doi.org/10.26677/TR1010.2023.1334)

ISSN: 2667-422X Dergi web sayfası: [www.sobibder.org](http://www.sobibder.org)



## ARAŞTIRMA MAKALESİ

### Üniversiteli Gençlerin Sosyoekonomik Hayata Dair Görüşleri Üzerine Bir Araştırma (Dicle Üniversitesi Örneği)

Doç. Dr. Mustafa BULUT, Dicle Üniversitesi, Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, Diyarbakır, e-posta: [mbulut@dicle.edu.tr](mailto:mbulut@dicle.edu.tr)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3747-7887>

Dr. Şeyhmus DEMİR, Dicle Üniversitesi, Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinatörlüğü, Diyarbakır, e-posta: [demirs4780@gmail.com](mailto:demirs4780@gmail.com)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8251-6566>

Prof. Dr. Cemal AKÜZÜM, Dicle Üniversitesi, Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi, Diyarbakır, e-posta: [cemal.akuzum@dicle.edu.tr](mailto:cemal.akuzum@dicle.edu.tr)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8011-6027>

## Öz

Ülkelerin, geleceğin teminatı olan gençlerin kendilerini ifade edebilecekleri, görüş ve düşüncelerini dile getirebilecekleri ortamları oluşturmaları, ortaya çıkan sonuçlara göre politikalar geliştirmeleri, geleceğe güvenle bakmaları açısından önem arz etmektedir. Çalışma, üniversiteli gençleri anlamayı, sosyoekonomik kaygı ve beklentilerini tespit etmeyi amaçlamaktadır. Çalışmanın örneklemini Dicle Üniversitesi öğrencilerinden seçkisiz örnekleme yöntemiyle seçilen gençler oluşturmaktadır. Veriler, Statistical Package for the Social Sciences (SPSS) programıyla analiz edilmiştir. Gençlerin görüşlerinin bağımsız değişkenlere göre dağılımlarını belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Anlamlı farklılıkların tespiti amacıyla Tukey test ve Mann-Whitney U testi ile çoklu karşılaştırmalar yapılmıştır. Faktörler arası bağımlılık ilişkilerinin tespit edilmesinde Ki-kare testi ( $\chi^2$ ) kullanılmıştır. Bulgular değerlendirildiğinde, sosyal bilimler alanında öğrenim gören öğrencilerle, diğer alanlarda öğrenim gören öğrenciler arasında, mutluluğu etkileyen faktörler, gençlerin karşılaştıkları problemler ile hayata yön veren değerler bağlamında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir.

**Anahtar Kelimeler:** Dicle Üniversitesi, Gençlik Profili, Üniversite Gençliği, Demografi, Sosyal ve Ekonomik.

**Makale Gönderme Tarihi:** 27.09.2023

**Makale Kabul Tarihi:** 06.12.2023

## Önerilen Atf:

Bulut, M., Demir, Ş. ve Aküzüm, C. (2023). Üniversiteli Gençlerin Sosyoekonomik Hayata Dair Görüşleri Üzerine Bir Araştırma (Dicle Üniversitesi Örneği), *Sosyal, Beşerî ve İdari Bilimler Dergisi*, 6(12): 1598-1616.



**Journal of Social, Humanities and  
Administrative Sciences**

2023, 6(12): 1598-1616. DOI:[10.26677/TR1010.2023.1334](https://doi.org/10.26677/TR1010.2023.1334)

ISSN: 2667-422X Dergi web sayfası: [www.sobibder.org](http://www.sobibder.org)



**RESEARCH PAPER**

**A Research on the Opinions of University Youth on Socioeconomic Life (Dicle  
University Case)**

Associate Prof. Dr. Mustafa BULUT, Dicle University, Vocational School of Social Sciences,  
Diyarbakır, e-mail: [mbulut@dicle.edu.tr](mailto:mbulut@dicle.edu.tr)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3747-7887>

Dr. Şeyhmus DEMİR, Dicle University, Scientific Research Projects Coordination, Diyarbakır, e-  
mail: [demirs4780@gmail.com](mailto:demirs4780@gmail.com)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8251-6566>

Prof. Dr. Cemal AKÜZÜM, Dicle University, Ziya Gökalp Faculty of Education, Diyarbakır, e-  
mail: [cemal.akuzum@dicle.edu.tr](mailto:cemal.akuzum@dicle.edu.tr)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8011-6027>

**Abstract**

It is important for countries to create environments where young people, who are the guarantee of the future, can express themselves and voice their opinions and thoughts, develop policies according to the results, and look to the future with confidence. The study aims to understand university students and identify their socioeconomic concerns and expectations. The sample of the study consists of students from Dicle University and young people selected by random sampling method. Data were analyzed with the Statistical Package for the Social Sciences (SPSS) program. One-way analysis of variance (ANOVA) was used to determine the distribution of young people's opinions according to independent variables. Multiple comparisons were made with Tukey test and Mann-Whitney U test to detect significant differences. Chi-square test ( $\chi^2$ ) was used to determine the dependency relationships between factors. When the findings are evaluated, it is seen that there is a significant difference between the students studying in the field of social sciences and the students studying in other fields in terms of the factors affecting happiness, the problems faced by young people and the values that shape life.

**Keywords:** Dicle University, Youth Profile, University Youth, Demographics, Social and Economic.

**Received:** 27.09.2023

**Accepted:** 06.12.2023

**Suggested Citation:**

Bulut, M., Demir, Ş. and Aküzüm, C. (2023). A Research on the Opinions of University Youth on Socioeconomic Life (Dicle University Case), *Journal of Social, Humanities and Administrative Sciences*, 6(12): 1598-1616.

## GİRİŞ

Bir ülkenin geleceğe güvenle bakması, beşeri sermayesinin niteliğiyle doğrudan ilgilidir. Çağın gerektirdiği nitelikte yetiştirilmiş gençler, bir ülkenin beşeri sermayesinin en dinamik ve üretken dönemindeki varlığıdır. Bu çerçevede gençler, kültürel değerler başta olmak üzere temel değerleri bir sonraki nesle taşıması beklenen en önemli kitledir. Gençlerin algı ve görüşleri, toplumun geleceğine ve formel eğitim hedeflerinin gerçekleştirilme düzeyinin değerlendirilmesine yön verme potansiyeli taşımaktadır. Özellikle yükseköğrenim kurum ve kuruluşlarının ülkelerin sürdürülebilir kalkınma süreçlerinde oldukça önemli roller üstlendikleri görülmektedir (Zamora-Polo vd., 2019: 2). Dolayısıyla, gençlerin sahip olduğu değerlerin, zaman içinde ve bağlamında belirlenmesi, doğru analizlerin gerçekleştirilmesi ve bu çerçevede politika oluşturulması ülkelerin gelecek projeksiyonları için büyük önem taşımaktadır.

Maddi ve manevi açıdan köklü bir değişimi içeren gençlik dönemi, biyolojik, psikolojik ve sosyal bir gelişmenin yaşandığı, bireyin yetişkinliğe yönelik adımlarını attığı bir olgunlaşma çağıdır. Öte yandan, tanımlanması, gelişim özellikleri değişkenlik gösterdiğinden zorluklar barındırmaktadır. Genel anlamda yaş aralıkları dikkate alınarak yapılması genel kabul görmektedir. Bununla birlikte tanımlar tercih edilen kavram setlerine göre değişkenlik gösterir. Zira delikanlı, genç hatta ergen ve benzeri kavramların (farklı yaş bölümlenmelerini içeren) birbirlerinin yerine ve karışık şekilde kullanılarak karmaşaya sebep vermektedirler (Onay, 2016: 11). Toplumun katmanları arasında geçişgenliği sağlayan kurumsal yapılar (Scott, 2002) olarak üniversiteler, bilgiyi araştırmalar aracılığıyla ortaya çıkaran, demokratik ve rasyonel çerçevede özgürlük ve bilimin temel değerlerini kendine özgü metodolojiler aracılığıyla meydana getiren ve en nihayetinde düşüncenin eleştirel bağlamda geliştirilmesini sağlayan (Barnett, 1990; Okçabol, 2007) yükseköğretim kurumlarıdır. Üniversiteler sürdürülebilir kalkınma ve sürdürülebilir insani gelişmenin gerçekleştirilmesinde hayati role sahiptirler (Lozano ve Young, 2013; Pérez-Foguet vd., 2018). Her üniversitenin kendine biçtiği roller ve farklı vizyonları vardır (Boni ve Calabuig, 2017). Küreselleşmenin bütün boyutlarıyla egemen olduğu bir dünyada yaşıyor olmanın gerçeğinden hareketle, öğrencilerin küresel vatandaşlar olmalarını sağlayacak yeterliliklerde yetiştirilmeleri için sürdürülebilir insani gelişmeyi teşvik etmek ve bu yönde girişimlerde bulunmak çok önemlidir (Boni ve Pérez-Foguet, 2008; Pérez-Foguet ve Lazzarini, 2019).

Genel çerçevede gençler, özel olarak da üniversite öğrencileri, kimliği toplumsal düzeyde inşa sürecinde olan ve sosyal rollerin şekillenmesi aşamasında olan bireyler olarak tarif edilebilir (Şahin vd., 2010: 25). Aniden yaşanan değişim ve belirsizlikler dönemi olarak bilinmesine rağmen gençlik çalışmalarında ortak bir zemin oluşturmak üzere ayırım ve tanımlamalar “yaş kriteri” esas alınması yaygın tercihtir. Çalışmalarda Birleşmiş Milletlerin (BM) ekonomik hayatta aktif çalışma yaş alt sınırı için belirlediği 15 yaş, gençlik için başlangıç; üst sınır yaşı olarak ise 24-25 olarak kabul edilmektedir (Yavuzer, 2012: 80). Genç nüfusunun çok olmasıyla övünen Türkiye için gelişmenin ve kalkınmanın en büyük güvencesi gençlerdir. Bilindiği gibi, Türkiye gelişmekte olan ülkeler arasındadır ve özellikle eğitim yetersizliği, gelir dağılımındaki dengesizlikler, sağlık, işsizlik sorunu gibi sorunlar, gençlerimizin geleceğe bakış açılarını, eğitimlerini ve bunlara paralel olarak da değerler sistemini, hedeflerini ve sorunlarını etkilemektedir (Yavuzer, 2012: 80). Ülkemizde gençlerle ilgili hem akademik birimlerce hem de sivil toplum kuruluşlarınca (STK) pek çok araştırma gerçekleştirilmiştir. Yapılan araştırmalarda evren, örneklem, içerik, kullanılan metodoloji farklılık göstermektedir. Ama en önemlisi, gençliğin hem dönemsel olarak farklı profil ve etkileyici faktörler doğrultusunda hem de algı, görüş ve yönelimlerinin (profillerinin) de değişim göstermesidir. Çalışmanın girişinde ifade edildiği üzere gençliğin oldukça dinamik ve değişken doğası bu durumu kaçınılmaz kılmaktadır.

Çalışmada, BM'nin tanımına uyan (Diyarbakır) Dicle Üniversitesinde eğitim gören (önlisans/ lisans/ lisansüstü) gençlerin, mevcut toplumsal değer yapılarını, sosyal yapı içinde önemli işlevlere sahip toplumsal kurumları önemseme durumlarını, beklenti ve algılarını kapsamlı bir değerler incelemesi çerçevesinde ortaya koymaya odaklanılmıştır. Diyarbakır'daki üniversite gençliğinin "yeni profilini" ortaya koymayı amaçlayan bu çalışma, gençlerin yeni profilini ortaya çıkaracak ekonomik ve sosyal hayata dair görüşleri farklı değişkenler üzerinden ele almıştır. Buradaki "yeni"; şehrin doğu ve güneyinden, geçmişten bugüne aldığı göçün yanında, aşırı ve plansız yapılaşma, ekonomik istikrarsızlık ve terör başta olmak üzere şiddetin çeşitli biçimlerde etki gösterdiği sosyokültürel yapının merkezindeki gençliğin yeknesak ve durağan olmadığının da işaretidir. Öte yandan, dijitalleşmenin hayatın her alanını sarıp sarmaladığı ve aşırı bilgi kirliliğinin yaşandığı, sanal bir dünya gerçekliğinin kendini dayattığı bir dönemde gençler, bu dünyanın yine tam merkezinde yer almaktadır. Gelenek ve modernleşmenin insan hayatının en dinamik dönemindeki gençler üzerindeki etkileri önem arz etmektedir. Tüm bunlar birlikte düşünüldüğünde, "Üniversite Gençliğinin" bir portresini çizmeyi amaçlamanın yanı sıra tespit edilecek sorunlara çözüm önerileri geliştirmek de çalışmanın temel amaçları arasındadır.

## YÖNTEM, ARAŞTIRMA MODELİ, EVREN ve ÖRNEKLEM

Yükseköğretim Kurumu verilerine göre 2021-2022 eğitim-öğretim yılında Türkiye'de üniversite ve meslek yüksekokullarına kayıtlı öğrenci sayısı 8.296.959'dur. Dicle Üniversitesi, 31.284 öğrencisiyle, örgün eğitimdeki öğrenci sayısı (lisansüstü, lisans ve ön lisans) bakımından Türkiye ortalamasının üzerinde bir üniversitedir (YÖK, 2022). Bu araştırmanın evrenini Diyarbakır ilindeki Dicle Üniversitesi öğrencileri, örneklemini ise Dicle Üniversitesi'nin çeşitli enstitü, fakülte, yüksekokul ve diğer öğretim birimlerinde eğitim gören 482 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır.

Gençliğe yönelik çalışmalarda pek çok yöntem ve kriter kullanılmakla birlikte hem araştırma evrenimizi temsil edebilecek hem de daha kısa sürede ve ekonomik olabileceği değerlendirilen "tesadüfi olmayan örnekleme yöntemi" (Gagez, 2010: 209-210; Haşiloğlu vd., 2015: 20-22) esas alınmıştır. Araştırma evrenini oluşturan Dicle Üniversitesi'nin çeşitli enstitü, fakülte, yüksekokul ve diğer öğretim birimlerinde kayıtlı öğrencilerinden ankete katılan öğrenci sayısı, kayıtlı oldukları okullarının, üniversitenin toplam kayıtlı öğrenci sayısına orantılı olarak tespit edilmiştir. Ana yöntem olarak, "tesadüfi olmayan örnekleme yöntemi"ni tercih ettikten sonra üniversiteye bağlı her okul için "kota örnekleme" yoluyla katılımcı sayısı belirlenmiştir. Araştırmanın güven aralığı %95 ( $\alpha=0,05$ )'tir.

Veri toplama aracı olarak kullanılan anket, benzer saha araştırmalarında kullanılan ve güvenilirlikleri test edilmiş anketlerin, çalışmaya uyarlanması sonucu oluşturulmuştur. Anket, iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölüm, katılımcı öğrenciler ile ilgili betimsel değerlendirmelere kaynaklık edecek demografik bilgiler; ikinci bölümde ise üniversite gençliğinin algı ve görüşlerini, belirlenen boyutlar/ faktörler bağlamında tespit etmeye yönelik sorulardan oluşmaktadır. Hazırlanan anket soru formu için ön test yapılmıştır. Ön test internet üzerinden uygulanmıştır. Anket soru formu oluşturulduktan sonra internet üzerinden sıklıkla yararlanılan "Google Form (<https://docs.google.com/forms/>)" uygulaması için gerekli tanımlar ve ayarlamalar yapılmıştır. Farklı okullardan 25 öğrenci tarafından doldurulan ön test formu, olası algı ve yorum sorunlarını en aza indirmek amacıyla yapılmıştır. Ön test sonrasında son haline getirilen anket formu, Mayıs-Eylül 2022 döneminde, toplam 482 Dicle Üniversitesi öğrencisi üzerinde uygulanmıştır. Ankete bilgisayar/ internet erişimi olan kişiler katılmış olup bu durum çalışmanın sınırlılıklarından biridir.

## Veri Analizi ve Test Yöntemi

Hazırlanan anket aracılığı ile toplanan veriler, bilgisayar ortamına aktarılmış ve verilerin analizi için Statistical Package for the Social Sciences (SPSS) programı kullanılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin demografik özelliklerinin betimlenmesinde; frekans (f) ve yüzde (%) betimsel istatistiklerinden yararlanılmıştır. Üniversite öğrencilerinin algı ve görüşlerinin belirlenebilmesi için hazırlanan anketin, belirlenen faktörler üzerinden (Mutluluğu Etkileyen Faktörler; Hayata Yön Veren Değerler; Türkiye'nin Gelecek Hedefleri; Gençlerin Karşılaştıkları Problemler; Türkiye'nin AB Üyeliği) ve her bir boyut için ortalama ve standart sapma değerleri hesaplanmıştır.

Üniversite öğrencilerinin sosyal ve ekonomik hayata dair görüşlerinin bağımsız değişkenlere göre dağılımlarını ortaya çıkarmak başka bir ifade ile bağımsız değişkenlere yönelik yapılacak testleri belirlemek için, normal dağılıma uygunluk analizinde tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Kullanılan testler sonucunda anlamlı farklılığın hangi denek grupları arasında gerçekleştiğini belirleyebilmek için Tukey test ve Mann-Whitney U testi ile çoklu karşılaştırmalar yapılmıştır. T-test ve ANOVA uygulanırken, Cohen's d/ Eta Kare ( $\eta^2$ ; etki büyüklüğü) tekniği (Kılıç, 2014) de kullanılmıştır. Ayrıca iki değişken arasında bağımlılık ve ilişki olup olmadığının tespit edilmesinde, parametrik olmayan bir sınaama yöntemi olan Ki-kare testi ( $\chi^2$ ) de kullanılmıştır (Altunışık vd., 2001: 171; Can, 2014: 325-328).

## BULGULAR

Anket uygulamasından elde edilen verilerin analizinde aşağıdaki bulgular elde edilmiştir.

### Katılımcıların Demografik Özellikleri

Dicle Üniversitesi öğrencilerine yönelik yapılan bu çalışmada, her okuldan (fakülteler, yüksekokullar, meslek yüksekokulları, enstitüler vd.) öğrenciler anket uygulamasına katılım sağlamışlardır. 2022-2023 eğitim-öğretim döneminde Dicle Üniversitesinde kayıtlı 37.361 öğrencinin % 60'ından fazlası (22.712) fakültelerde bulunmaktadır (Dicle Üniversitesi Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı, 2022). Bu çerçevede, Tablo 1'e bakıldığında, ankete katılan öğrencilerin çoğunluğunun (% 71,8) evrenimizle uyumlu şekilde fakültele kayıtlı öğrencilerden oluştuğu görülmektedir.

### Katılımcıların Kayıtlı Oldukları Eğitim Birimleri

Katılımcıların % 3,7'si enstitülerde (Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Fen Bilimleri Enstitüsü, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sağlık Bilimleri Enstitüsü), % 5,6'sı yüksekokullarda, % 8,5'i meslek yüksekokullarında, %10 dolayında katılımcı da tıp, diş veya eczacılık alanlarında uzmanlık yapan öğrencilerden oluşmaktadır. Dolayısıyla, katılımcıların dağılımlarının Dicle Üniversitesi eğitim birimlerindeki öğrenci sayıları ile uyumlu olduğu görülmektedir.

**Tablo 1.** Katılımcıların Kayıtlı Oldukları Eğitim Birimleri

Eğitim Birimleri	Sayı	%	Geçerli %
Enstitü	18	3,7	3,7
Fakülte	346	71,8	75,5
Yüksekokul	27	5,6	81,1
Meslek yüksekokulu	41	8,5	89,6
Tıp/ Diş Hekimliği/ Eczacılık Uzmanlık (TUS/ DUS vb)	49	10,2	99,8
Diğer	1	,2	100,0
Toplam	482	100,0	

### Katılımcıların Öğrenim Alanları

Çalışma kapsamında, katılımcıların öğrenim alanları üç kategori şeklinde sınıflandırılmıştır. Sosyal alanlarda öğrenim gören öğrenciler için “Beşeri ve Sosyal Bilimler”, sağlık alanındaki öğrenciler için “Tıp ve Sağlık Bilimleri”; fen ve matematik alanlarındaki öğrenciler için “Fen ve Mühendislik” seçenekleri oluşturulmuştur.

**Tablo 2.** Katılımcıların Öğrenim Alanları

Öğrenim Alanları	Sayı	%	Geçerli %
Beşeri ve Sosyal Bilimler (Öğretmenlik, İktisat vb.)	310	64,3	64,3
Tıp ve Sağlık Bilimleri (Tıp, Hemşirelik, Veteriner vb.)	111	23,0	23,0
Fen ve Mühendislik (Ziraat, Kimya vb.)	61	12,7	12,7
Toplam	482	100,0	100,0

Çalışma kapsamında, katılımcı Dicle Üniversitesi öğrencilerinin % 64,3’nün Hukuk Fakültesi, Eğitim Fakültesi, İlahiyat Fakültesi, Edebiyat Fakültesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İletişim Fakültesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu (Hukuk, Öğretmenlik, İlahiyat, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi, Sosyoloji, Sanat ve Tasarım vb. bölümler) öğrencisi; % 23,3’nün Tıp Fakültesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Veteriner Fakültesi ve Sağlık Yüksekokulu (Tıp Doktoru, Diş Hekimi, Veteriner Hekim, Hemşire vb. bölümler) öğrencisi; % 12,7’sinin de Ziraat Fakültesi, Mühendislik Fakültesi, Mimarlık Fakültesi, Fen Fakültesi (mühendis, mimar, kimyager vb. bölümler) öğrencisi olduğu görülmektedir.

### Katılımcıların Cinsiyetleri

Tablo 3’e bakıldığında, araştırmaya dahil olan öğrencilerin % 59,5’i kadın; % 40,5’i ise erkek öğrencilerden oluşmaktadır.

**Tablo 3.** Katılımcıların Cinsiyetleri

Cinsiyet	Sayı	%	Geçerli %	Birikimli %
Kadın	287	59,5	59,5	59,5
Erkek	195	40,5	40,5	100,0
Toplam	482	100,0	100,0	

Dicle Üniversitesinde 2022-2023 eğitim-öğretim döneminde kayıtlı öğrencilerin yaklaşık % 45’i (16.938) kadın; % 55’i (20.425) ise erkektir (Dicle Üniversitesi Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı,

2022). Çalışma verilerinin güvenilirliği ve analizlerin sağlıklı olması yönünde cinsiyet bazlı katılımcıların yeterli olduğu söylenebilir.

#### Katılımcıların Ebeveynlerinin (Anne-Baba) Eğitim Düzeyleri

Araştırmaya dahil olan öğrencilerin ebeveynlerinin öğrenim düzeyleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Okur-yazar olmayan annelerin oranı % 37,6 iken, babalar için bu oran % 6,6 şeklinde tespit edilmiştir. Çarpıcı bulgulardan biri de, anneler içinde üniversite mezunu (önlisans, lisans, yüksek lisans ve doktora) olanların oranı % 6,4 iken, babalarda bu oran yaklaşık % 20 dolayındadır. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)'nin 2021 yılı verilerine göre 25 ve daha yukarı yaştaki nüfus içinde kadınların % 6.1'i okur-yazar değilken erkeklerde bu oran % 1,0 olarak tespit edilmiştir. Aynı yıla ait veri seti içinde erkeklerde yükseköğrenim fakülte, yüksek lisans ve doktora öğrenim derecesine sahip olanların oranı %25.1 iken bu oranın kadınlarda % 20,9 olduğu görülmektedir (TÜİK, 2022). Araştırma verilerimiz göreceli olarak ülke genelindeki yetişkin kadın bireyler aleyhine öğrenim düşüklüğü ile örtüşmektedir. Bununla birlikte Dicle Üniversitesindeki öğrencilerin annelerinde okur-yazar olmayanların (% 37,6) oranı ülke genelindeki kadın okur-yazar olmayanların altı katından fazladır. Dicle Üniversitesi öğrencilerinin annelerinde üniversite mezunu oranı (% 6,4); ülke genelindeki aynı kategoriyle karşılaştırıldığında (% 20,9) çarpıcı derecede daha az tespit edilmiştir. Yükseköğrenim mezunu oranı, TÜİK'in ülke genelindeki yetişkin erkek bireylere ilişkin verileri (%25.1) ile Dicle Üniversitesi öğrencilerinin babalarına ait veriler (% 20) karşılaştırıldığında daha düşük düzeyde bir fark görülmektedir.

**Tablo 4.** Öğrencilerin Babalarına İlişkin Eğitim Düzeyi

Babanın Eğitim Düzeyi	Sayı	%	Geçerli %	Birikimli %
Okur-yazar değil	32	6,6	6,6	6,6
Okur-yazar	45	9,3	9,3	16,0
İlkokul	144	29,9	29,9	45,9
Ortaokul	70	14,5	14,5	60,4
Lise	96	19,9	19,9	80,3
Üniversite (Önlisans-Lisans)	80	16,6	16,6	96,9
Lisans Üstü (Yüksek Lisans- Doktora)	15	3,1	3,1	100,0
Toplam	482	100,0	100,0	

TÜİK verilerine göre yetişkin (25 yaş ve üzeri) kadınların 2010 yılında yükseköğrenim görme oranı %9,1'den başlayarak yıllar için kademeli olarak 2021 yılında % 20.1'e yükselmiştir.

**Tablo 5.** Öğrencilerin Annelerine İlişkin Eğitim Düzeyi

Annenin Eğitim Düzeyi	Sayı	%	Geçerli %	Birikimli %
Okur-yazar değil	181	37,6	37,6	37,6
Okur-yazar	56	11,6	11,6	49,2
İlkokul	125	25,9	25,9	75,1
Ortaokul	41	8,5	8,5	83,6
Lise	48	10,0	10,0	93,6
Üniversite (Önlisans-Lisans)	30	6,2	6,2	99,8
Lisans Üstü (Yüksek Lisans- Doktora)	1	,2	,2	100,0
Toplam	482	100,0	100,0	

Bu bağlamda sosyal, ekonomik ve kültürel değişim hızıyla bağlantılı şekilde yaşanan dönüşüm, kadın ve erkeklerde yükseköğrenim görme oranları arasındaki farkları azaltmakta olduğu söylenebilir. Bu noktada Türkiye içinde bölgesel farklılıkların (sosyal, ekonomik ve kültürel) da kendi içinde farklı oranları ürettikleri de söylenebilir. Kadına biçilen roller ve geleneksel toplumsal yapının değişim hızının bölgeden bölgeye farklılık göstermesi de kadın ve erkek bireylerde öğrenim oranları arasında farklılıkların hala varlık göstermesini beraberinde getirmektedir.

### Ailelerin Gelir Düzeyi

Araştırma kapsamında katılımcıların aile gelir düzeylerine bakıldığında, asgari ücret altında gelire (alt gelir düzeyi) sahip olanların oranı % 34,4; asgari ücrete/ gelire sahip olanların oranı %18,3; orta ve göreceli olarak yüksek gelire sahip olanların oranı ise % 47,3 olarak tespit edilmiştir.

**Tablo 6.** Öğrenci Ailelerinde Gelir Düzeyleri

Gelir Düzeyleri	Sayı	%	Geçerli %	Birikimli %
0 – 750 arası	19	3,9	3,9	3,9
751 – 1500 arası	22	4,6	4,6	8,5
1501 – 2500 arası	39	8,1	8,1	16,6
2501 – 4250 arası	86	17,8	17,8	34,4
Asgari Ücret (4.250 TL)	88	18,3	18,3	52,7
4.251 – 6500 arası	63	13,1	13,1	65,8
6501 – 8000 arası	59	12,2	12,2	78,0
8001 ve üstü	106	22,0	22,0	100,0
Toplam	482	100,0	100,0	

Ailelerin gelir düzeylerine ilişkin verilere bakıldığında, Dicle Üniversitesinde öğrenim gören öğrencilerin ailelerinin yarısından fazlasının (%52,7) asgari ücret ve altında bir gelire sahip olması dikkat çekicidir.

### Görüş ve Beklentiler (Faktörler Arası İlişki)

Ankete katılan öğrencilerin hayata dair görüş ve beklentilerini ortaya çıkarmaya yönelik birtakım sorular sorulmuş, alınan yanıtların analizinde aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır.

### Üniversite Gençliğinin Genel Memnuniyet Düzeyi

Üniversite gençliğinin hayattan/ hayatlarından genel anlamda memnun olup olmamalarının, pek çok farklı ve bazen birbirinden bağımsız veya dolaylı olarak ilişkili faktörlerden kaynaklı oldukları söylenebilir.

**Tablo 7.** Memnuniyet Düzeyleri

Memnuniyet Düzeyi	Sayı	%	Geçerli %	Birikimli %
Evet	195	40,5	40,5	40,5
Hayır	287	59,5	59,5	100,0
Toplam	482	100,0	100,0	



Ülkenin genel ekonomik durumu, üniversitenin bulunduğu bölge ve şehrin olanakları ve/veya daha özel üniversitenin öğrencilerine sunduğu akademik ve sosyal olanaklar gibi faktörler ile ailenin sosyokültürel ve ekonomik durumu, eğitim görülen fakülte/ bölüm gibi unsurlar hayattan memnuniyet düzeyini etkilemektedir. Araştırma bulguları, Üniversite gençliğinin yaklaşık yarısından fazlasının (% 59,5) hayattan memnun olmadığını göstermektedir. Bu oran üniversite gençliğinin mevcut durumu oluşturan şartlardan memnun olmadığına işaret etmektedir.

### Sosyal Medya Kullanım Düzeyleri

Araştırma bulguları, Dicle Üniversitesinde öğrenim gören öğrencilerin yaklaşık % 28'nin sosyal medya platformlarına hiç kaydolmadığını veya kullanmadığını göstermektedir. Bununla birlikte örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin % 40'tan fazlasının sık ve/veya çok sık şekilde sosyal medya kullandığını göstermektedir. Aksaray Üniversitesi'nde 2021-2022 akademik yılında, üniversite öğrencilerinin sosyal medya uygulamalarını kullanma motivasyonlarının incelendiği araştırmada, günlük bazda en az bir saat olmak üzere sosyal medya platformlarını kullanma oranı % 90 düzeyinde tespit edilmiştir (Çavuş, 2022). Kenya (Nairobi)'da seçilen beş üniversitenin öğrencileri arasında yapılan ve sosyal medya kullanımının davranışlar üzerindeki etkilerinin araştırıldığı bir çalışmada öğrencilerin %47,9'unun bilgisayar ve interneti, oyun ve internette sörf yapmak amacıyla kullandığı, %27,4'ünün ise araştırma amaçlı kullandığı tespit edilmiştir. Yine aynı araştırmada sosyal medya platformlarına erişimin daha çok mobil telefonlarla yapıldığı dolayısıyla sürekli bir bağlı olma halinin/ etkileşimin olduğu vurgulanmaktadır (Njoroge, 2013: 52-53). Selçuk Üniversitesi öğrencileri üzerinde yapılan bir saha araştırmasında gençlerin kimlik oluşum ve biçim kazanma sürecinde sosyal medyanın etkili olduğu, sosyal medyanın aynı zamanda kimliklerin yansıtıcısı olduğu bulgusuna ulaşılmıştır (Aydın, 2020: 9).

Dijitalleşmenin oldukça hızlı şekilde arttığı, pek çok sosyal, ekonomik, politik ve diğer aktivitelerin internet üzerinden şekillendiği dikkate alındığında, bir yönüyle sosyal medya kullanımının kaçınılmazlığı gibi bir durumla da karşılaşmaktadır. Katılımcıların %70'inden fazlası, sıklıkları değişmekle birlikte sosyal medya araçlarını kullanmaktadır. Sosyal medya platformlarının sadece sosyalleşmek için değil, diğer pek çok aktivitenin gerçekleştirilmesi için de zemin oluşturduğu göz önüne alındığında, Dicle Üniversitesi öğrencilerinin verdiği yanıtlar daha da anlaşılır olmaktadır.

**Tablo 8.** Genel Sosyal Medya Araçlarını Kullanım Düzeyleri

Sosyal Medya Kullanım Düzeyi	Sayı	%
Hiç	375	27,9
Nadiren	178	13,3
Bazen	241	18,0
Sık	311	23,2
Çok Sık	237	17,7

Araştırma bulgularına göre Dicle Üniversitesinde öğrenim gören kadın öğrencilerin yaklaşık %70'inin, erkek öğrencilerin ise yaklaşık %75'inin sıklığı değişmekle birlikte, sosyal medya araçlarını kullandığı görülmektedir. Bu tespite göre erkek öğrencilerin genel ortalamada, kadınlara nazaran daha fazla sosyal medya platformlarını kullandıkları söylenebilir. Cinsiyet değişkenine göre sosyal medya kullanım sıklığını ölçmeye yönelik olarak Aksaray Üniversitesi öğrencileri arasında gerçekleştirilen çalışmada da, erkeklerin sosyal medya kullanım sıklığının, kadınlara göre daha yüksek olduğu görülmüştür (Çavuş, 2022: 18). Bununla birlikte, kadın ve

erkek öğrenciler arasında sosyal medya kullanımı açısından ciddi bir oransal farklılığın olmadığı söylenebilir.

**Tablo 9.** Kadın-Erkek Sosyal Medya Araçlarını Kullanım Düzeyleri

Cinsiyete Göre Sosyal Medya Araçlarını Kullanma Süreleri	Cinsiyet				
	Kadın		Erkek		
	Sayı	%	Sayı	%	
Sosyal Medya Kullanımı	Hiç	249	30,4	126	24,1
	Nadiren	103	12,6	75	14,4
	Bazen	130	15,9	111	21,3
	Sık	196	23,9	115	22,0
	Çok Sık	142	17,3	95	18,2

Elde edilen bulgulara göre kadın öğrencilerin sosyal medya platformlarını kullanımlarının erkek öğrencilere göre daha fazla olduğu görülmektedir. 2017 yılında Necmettin Erbakan Üniversitesi öğrencileriyle yüz yüze görüşme yoluyla gerçekleştirilen bir araştırmada da, kadın öğrencilerin sosyal medya kullanım süresinin, erkek öğrencilere kıyasla daha fazla olduğu görülmüştür (İnce ve Koçak, 2017). Çalışmanın ulaştığı sonuç, bu çalışmanın sonuçlarıyla paralellik göstermektedir.

### Üniversite Gençliğinin Avrupa Birliği Üyeliğine Yönelik Görüşleri

Çalışma kapsamında, katılımcılara Türkiye'nin Avrupa Birliği (AB) üyeliği olması durumunda nelerin olabileceğine dair bazı seçenekler sunulmuştur. Bu seçenekler, Türkiye'nin AB'ye üyeliğinin "Doğu ile Batı arasında politik/ ekonomik köprü olacağı"; "Serbest dolaşım hakkı olacağı"; "Yerli ürünler için yeni pazarlar açılacağı"; "Eğitim sistemine olumlu katkılar sağlayacağı"; "Türkiye'nin ekonomisini/ kültür hayatını olumlu etkileyeceği" şeklindedir. Katılımcıların % 53'ü, verilen seçeneklere katıldığını belirtirken, %17,8'i katılmadığı yönünde görüş belirtmiştir. Katılımcıların yaklaşık %30'u ise kararsız kalmıştır. Ankete katılan öğrencilerin yarısından fazlasının, AB üyeliğinin ülkemize sosyal, ekonomik ve kültürel bağlamlarda olumlu katkıları olacağı görüşünde olması dikkate değerdir. Bununla birlikte, çalışma evrenimizin yükseköğretim öğrencileri olduğu dikkate alındığında, yaklaşık %30 dolayında bir kesimin kararsız olması, dikkat çekici bir bulgu olarak karşımıza çıkmaktadır.

**Tablo 10.** Üniversite Gençliğinin AB Üyeliğine Yönelik Görüşleri

AB Üyeliğine Yönelik Görüş	Sayı	%
Kesinlikle katılmıyorum	60	6,4
Katılmıyorum	107	11,4
Kararsızım	273	29,1
Katılıyorum	310	33
Kesinlikle katılıyorum	188	20

Gazi Üniversitesi tarafından 2003 yılında gerçekleştirilen bir araştırmanın sonuçlarına göre Türk üniversitelerinde okuyan her dört gençten üçü çalışmak ve yaşamak üzere başka bir ülkeye gitmeyi düşünmektedir. Katılımcı öğrencilerin yarısından fazlasının AB üyeliğine ilişkin olumlu görüş belirtmelerinin, AB üyesi ülkelerin gelişmişlik/ refah seviyesinin dünya ortalamasının üzerinde olduğu gerçeğinden ve bu ülkelerde daha konforlu bir yaşamın olduğuna dair algıdan

kaynaklı olabileceği düşünülmektedir. Bu tespit, yapılan birtakım araştırma sonuçlarıyla da örtüşmektedir (GMF, 2022; İnce ve Koçak, 2017).

### Değerler, Hedefler ve Problemlere Yönelik Bulguları Değerlendirme

Bu bölümde, değerler, hedefler ve problemlere yönelik olarak elde edilen verilerin analizi sonucunda ortaya çıkan bulgulara yer verilmiştir. Öğrencilerin, üniversite gençliğinin sosyal ve ekonomik hayata dair görüşlerine ilişkin anketten aldıkları puanların ortalaması, standart sapma değerleri, minimum ve maksimum puanları Tablo 11’de verilmiştir.

**Tablo 11.** Üniversite Gençliğinin Sosyal ve Ekonomik Hayata Dair Görüşlerine İlişkin Betimsel İstatistikler

Boyutlar	N	Min.	Max.	$\bar{x}$	ss	sh
Mutluluğu Etkileyen Faktörler	482	1,50	5,00	4,36	0,54	0,02
Hayata Yön Veren Değerler	482	2,33	5,00	4,12	0,54	0,02
Türkiye’nin Gelecek Hedefleri	482	1,00	5,00	4,10	1,07	0,05
Gençlerin Karşılaştıkları Problemler	482	1,00	5,00	4,37	0,70	0,03
Türkiye’nin AB Üyeliği	482	1,00	5,00	3,66	0,87	0,04

Tablo 11’de verilen sosyal ve ekonomik hayata dair görüşler incelendiğinde, üniversite öğrencilerinin en çok “gençlerin karşılaştıkları problemler” (=4,37) boyutuna katılım gösterdikleri, en az ise “Türkiye’nin AB üyeliği” (=3,66) boyutuna katılım gösterdikleri görülmektedir. Öğrencilerin sosyal ve ekonomik hayata dair diğer görüşlerinin ise azalan bir sırada sırasıyla; “mutluluğu etkileyen faktörler” (=4,36), “hayata yön veren değerler” (=4,12) ve “Türkiye’nin gelecek hedefleri” (=4,10) olacak şekilde katılım gösterdikleri bulgusuna ulaşılmıştır.

Tablo 11’deki puan ortalamaları, üniversite gençliğinin sosyal ve ekonomik hayata dair görüşlerine ilişkin anketin değerlendirme aralıkları dikkate alınarak incelendiğinde; üniversite öğrencilerinin “gençlerin karşılaştıkları problemler” ve “mutluluğu etkileyen faktörler” boyutlarındaki görüşlerinin kesinlikle katılıyorum düzeyinde olduğu, “hayata yön veren değerler”, Türkiye’nin gelecek hedefleri” ve “Türkiye’nin AB üyeliği” boyutlarındaki görüşlerinin ortalamaları ise katılıyorum düzeyinde olduğu anlaşılmaktadır.

Farklı üç alanda öğrenim gören üniversite öğrencilerinin sosyal ve ekonomik hayata dair görüşlerini sınamak için, öğrenim alanlarına göre oluşturulan grupların ortalamaları ilişkisiz örneklem için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile karşılaştırmaları Tablo 12’de verilmiştir.

Tablo 12’de yer alan analiz sonuçları; mutluluğu etkileyen faktörler [F(2-479)= 5,23; p<0.05] ve hayata yön veren değerler [F(2-479) = 7,28; p<0.05] boyutlarında katılımcı grupların görüşleri arasında öğrenim gördükleri alanlar bakımından anlamlı farklılık olduğunu göstermektedir. Birimler arası farkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Bonferroni testi sonucunda anlamlı farkın her iki boyutta da; “beşerî ve sosyal bilimler” alanında öğrenim gören öğrenciler ile “tıp ve sağlık bilimleri” alanında öğrenim gören öğrenciler arasında olduğu görülmektedir (p= .00; .01). Buna göre beşerî ve sosyal bilimler (A= 4,42) alanında öğrenim gören öğrencilerin, tıp ve sağlık bilimleri (B= 4,24) alanında öğrenim gören öğrencilere nazaran mutluluğu etkileyen faktörlere ilişkin görüşlerinin daha yüksek olduğu görülmektedir. Benzer şekilde beşerî ve sosyal bilimler ( A= 4,19) alanında öğrenim gören öğrencilerin, tıp ve sağlık bilimleri ( B= 3,96) alanında öğrenim gören öğrencilere nazaran hayata yön veren değerlere ilişkin

görüşlerinin de daha yüksek olduğu görülmektedir Hesaplanan Eta Kare değerleri incelendiğinde, öğrencilerin öğrenim alanlarının, mutluluğu etkileyen faktörlere yönelik görüşleri üzerinde %2'lik bir etkiye sahip iken hayata yön veren değerlere yönelik görüşleri üzerinde ise %3'lük bir etkiye sahip olduğu belirlenmiştir. Eta Kare'nin yorumlanmasında dikkate alınan ölçütlere göre anlamlı etkinin küçük olduğu söylenebilir (Tablo 12).

**Tablo 12.** Sosyal ve Ekonomik Hayata Dair Görüşlerin Öğrenim Alanı Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Boyutlar	Gruplar	N	$\bar{X}$	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı fark (Bonferroni)	Eta Kare ( $\eta^2$ )
Mutluluğu Etkileyen Faktörler	Beşeri ve Sosyal Bilimler	310	4,42	Gruplar arası	2,951	2	1,475	5,23	0,01*	A-B	0,02
	Tıp ve Sağlık Bilimleri	111	4,24								
	Fen Bilimleri ve Mühendislik	61	4,30	Gruplar içi	135,243	479	0,282				
	<b>Toplam</b>	<b>482</b>	<b>4,36</b>	<b>138,194</b>	<b>481</b>						
Hayata Yön Veren Değerler	Beşeri ve Sosyal Bilimler	310	4,19	Gruplar arası	4,115	2	2,057	7,28	0,00*	A-B	0,03
	Tıp ve Sağlık Bilimleri	111	3,96								
	Fen Bilimleri ve Mühendislik	61	4,09	Gruplar içi	135,346	479	0,283				
	<b>Toplam</b>	<b>482</b>	<b>4,12</b>	<b>139,461</b>	<b>481</b>						
Türkiye'nin Gelecek Hedefleri	Beşeri ve Sosyal Bilimler	310	4,12	Gruplar arası	0,592	2	0,296	0,26	0,77	-	-
	Tıp ve Sağlık Bilimleri	111	4,12								
	Fen Bilimleri ve Mühendislik	61	4,01	Gruplar içi	550,670	479	1,150				
	<b>Toplam</b>	<b>482</b>	<b>4,10</b>	<b>551,262</b>	<b>481</b>						
Gençlerin Karşılaştıkları Problemler	Beşeri ve Sosyal Bilimler	310	4,40	Gruplar arası	0,606	2	0,303	0,62	0,54	-	-
	Tıp ve Sağlık Bilimleri	111	4,32								
	Fen Bilimleri ve Mühendislik	61	4,33	Gruplar içi	232,302	479	0,485				
	<b>Toplam</b>	<b>482</b>	<b>4,37</b>	<b>232,907</b>	<b>481</b>						
Türkiye'nin AB Üyeliği	Beşeri ve Sosyal Bilimler	310	3,67	Gruplar arası	0,086	2	0,043	0,06	0,94	-	-
	Tıp ve Sağlık Bilimleri	111	3,63								
	Fen Bilimleri ve Mühendislik	61	3,66	Gruplar içi	363,882	479	0,760				
	<b>Toplam</b>	<b>482</b>	<b>3,66</b>	<b>363,968</b>	<b>481</b>						

\* $p < .05$

Buna karşılık, Türkiye'nin gelecek hedefleri [ $F(2-479) = 0,26$ ;  $p > 0.05$ ], gençlerin karşılaştıkları problemler [ $F(2-479) = 0,62$ ;  $p > 0.05$ ] ve Türkiye'nin AB üyeliği [ $F(2-479) = 0,62$ ;  $p > 0.05$ ] boyutlarında katılımcı grupların görüşleri arasında öğrenim gördükleri alanlar bakımından

anlamli farklılık görülmemektedir. Ancak söz konusu boyutlarda da beşerî ve sosyal bilimler alanında öğrenim gören öğrencilerin görüşleri katılımcı grupların içinde en yüksek iken tıp ve sağlık bilimleri alanında öğrenim gören öğrencilerin görüşlerinin ise en düşük olduğu bulgusuna ulaşılmıştır (Tablo 12).

Üniversite öğrencilerinin sosyal ve ekonomik hayata dair görüşlerinin cinsiyetlerine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan bağımsız örneklem için t testi sonuçları Tablo 13'te verilmiştir.

**Tablo 13.** Üniversite Gençliğinin Sosyal ve Ekonomik Hayata Dair Görüşlerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Boyutlar	Gruplar	N	$\bar{X}$	ss	sd	t	p	Cohen's d
Mutluluğu Etkileyen Faktörler	A) Kadın	287	4,43	0,51	480	3,46	0,00*	0,32
	B) Erkek	195	4,26	0,56				
	<b>Toplam</b>	<b>482</b>						
Hayata Yön Veren Değerler	A) Kadın	287	4,16	0,50	480	1,96	0,04*	0,18
	B) Erkek	195	4,06	0,59				
	<b>Toplam</b>	<b>482</b>						
Türkiye'nin Gelecek Hedefleri	A) Kadın	287	4,13	0,99	480	0,68	0,50	-
	B) Erkek	195	4,06	1,19				
	<b>Toplam</b>	<b>482</b>						
Gençlerin Karşılaştıkları Problemler	A) Kadın	287	4,45	0,64	480	2,72	0,01*	0,02
	B) Erkek	195	4,27	0,76				
	<b>Toplam</b>	<b>482</b>						
Türkiye'nin AB Üyeliği	A) Kadın	287	3,62	0,78	480	-1,25	0,21	-
	B) Erkek	195	3,72	0,99				
	<b>Toplam</b>	<b>482</b>						

\*p<.05

Tablo 13'de verilen analiz sonuçlarına göre araştırmaya katılan öğrencilerin "mutluluğu etkileyen faktörler" [t(480)= 3,46; p<0,05], hayata yön veren değerler [t(480)= 1,96; p<0,05] ve gençlerin karşılaştıkları problemler [t(480)= 0,68; p<0,05] boyutlarındaki puan ortalamaları arasında kadın öğrencilerin lehine anlamlı bir farklılık görülmektedir. Bu bulgu, belirtilen boyutlar bağlamında cinsiyet değişkeninin öğrencilerin görüşleri üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Hesaplanan etki büyüklüğü (Cohen's d) katsayısına göre ise mutluluğu etkileyen faktörler, gençlerin karşılaştıkları problemler ve hayata yön veren değerler açısından cinsiyet değişkeninin düşük düzeyde etki büyüklüğüne sahip olduğu söylenebilir.

Buna karşılık, "Türkiye'nin gelecek hedefleri" [t(480)= 0,68; p>0,05] ve "Türkiye'nin AB üyeliği" [t(480)= -1,25; p>0,05] boyutlarında katılımcı grupların görüşleri arasında cinsiyetleri bakımından

anlamli bir farklılık görülmemektedir. Bu bulgu, üniversite öğrencilerinin Türkiye'nin gelecek hedefleri ve Türkiye'nin AB üyeliğine ilişkin görüşleri ile cinsiyet değişkeni arasında anlamli bir ilişkinin olmadığını göstermektedir (Tablo 13).

Üniversite öğrencilerinin sosyal ve ekonomik hayata dair görüşlerinin yaşadıkları yer değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan Kruskal Wallis-H testinin sonuçları Tablo 14'de verilmiştir.

**Tablo 14.** Üniversite Gençliğinin Sosyal ve Ekonomik Hayata Dair Görüşlerinin Yaşadıkları Yer Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Boyutlar	Gruplar	N	Sıra Ortalaması	sd	$\chi^2$	p	Anlamli Fark (Mann Whitney-U)
Mutluluğu Etkileyen Faktörler	A) Büyükşehir/ İl merkezi	269	239,57	2	0,963	0,62	-
	B) İlçe	136	237,44				
	C) Kasaba/ Köy	77	255,42				
	<b>Toplam</b>	<b>482</b>					
Hayata Yön Veren Değerler	A) Büyükşehir/ İl merkezi	269	235,30	2	2,999	0,22	-
	B) İlçe	136	239,81				
	C) Kasaba/ Köy	77	266,16				
	<b>Toplam</b>	<b>482</b>					
Türkiye'nin Gelecek Hedefleri	A) Büyükşehir/ İl merkezi	269	243,46	2	2,511	0,28	-
	B) İlçe	136	228,00				
	C) Kasaba/ Köy	77	258,51				
	<b>Toplam</b>	<b>482</b>					
Gençlerin Karşılaştıkları Problemler	A) Büyükşehir/ İl merkezi	269	246,83	2	0,909	0,63	-
	B) İlçe	136	234,76				
	C) Kasaba/ Köy	77	234,79				
	<b>Toplam</b>	<b>482</b>					
Türkiye'nin AB Üyeliği	A) Büyükşehir/ İl merkezi	269	244,24	2	3,376	0,18	-
	B) İlçe	136	225,36				
	C) Kasaba/ Köy	77	260,44				
	<b>Toplam</b>	<b>482</b>					

\*p<.05

Tablo 14'de yer alan analiz sonuçları, mutluluğu etkileyen faktörler [ $\chi^2(2) = 0,963$ ;  $p > 0,05$ ], hayata yön veren değerler [ $\chi^2(2) = 2,999$ ;  $p > 0,05$ ], Türkiye'nin gelecek hedefleri [ $\chi^2(2) = 2,511$ ;  $p > 0,05$ ], gençlerin karşılaştıkları problemler [ $\chi^2(2) = 0,909$ ;  $p > 0,05$ ] ve Türkiye'nin AB üyeliği [ $\chi^2(2) = 3,376$ ;  $p > 0,05$ ] boyutlarında üniversite öğrencilerinin görüşleri arasında anlamli bir farklılık görülmemektedir.

Gruplara ait sıra ortalamaları incelendiğinde, büyükşehir/il merkezinde yaşayan üniversite öğrencilerinin sıra ortalamalarının ilçe ve kasaba/köyde yaşayanlara nazaran daha yüksek olduğu görülmektedir. Buna göre büyükşehir/il merkezinde yaşayan üniversite öğrencilerinin sosyal ve ekonomik hayata dair görüşlerinin daha yüksek düzeyde olduğunu düşündükleri anlaşılmaktadır (Tablo 14).

Farklı üç aile gelir düzeyine sahip üniversite öğrencilerinin sosyal ve ekonomik hayata dair görüşlerini sınamak için, ailenin gelir düzeyine göre oluşturulan grupların ortalamaları ilişkisiz örneklem için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile karşılaştırmaları Tablo 15'de verilmiştir.

**Tablo 15.** Üniversite Gençliğinin Sosyal ve Ekonomik Hayata Dair Görüşlerinin Ailenin Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Boyutlar	Gruplar	N	$\bar{X}$	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı fark (Bonferroni)	Eta Kare ( $\eta^2$ )
Mutluluğu Etkileyen Faktörler	A) Düşük	254	4,35	Gruplar arası	0,164	2	0,082	0,28	0,75	-	-
	B) Orta	122	4,39								
	Yüksek	106	4,37	Gruplar içi	138,029	479	0,288				
	<b>Toplam</b>	<b>482</b>	<b>4,36</b>		<b>138,194</b>	<b>481</b>					
Hayata Yön Veren Değerler	A) Düşük	254	4,15	Gruplar arası	0,414	2	0,207	0,71	0,49	-	-
	B) Orta	122	4,10								
	Yüksek	106	4,08	Gruplar içi	139,047	479	0,290				
	<b>Toplam</b>	<b>482</b>	<b>4,12</b>		<b>139,461</b>	<b>481</b>					
Türkiyenin Gelecek Hedefleri	A) Düşük	254	3,95	Gruplar arası	13,712	2	6,856	6,11	0,00*	A-B	0,03
	B) Orta	122	4,32								
	Yüksek	106	4,24	Gruplar içi	537,550	479	1,122				
	<b>Toplam</b>	<b>482</b>	<b>4,10</b>		<b>551,262</b>	<b>481</b>					
Gençlerin Karşılaştıkları Problemler	A) Düşük	254	4,41	Gruplar arası	0,575	2	0,287	0,59	0,55	-	-
	B) Orta	122	4,33								
	Yüksek	106	4,35	Gruplar içi	232,332	479	0,485				
	<b>Toplam</b>	<b>482</b>	<b>4,37</b>		<b>232,907</b>	<b>481</b>					
Türkiyenin AB Üyeliği	A) Düşük	254	3,54	Gruplar arası	8,103	2	4,051	5,45	0,00*	A-B	0,02
	B) Orta	122	3,84								
	Yüksek	106	3,73	Gruplar içi	355,866	479	0,743				
	<b>Toplam</b>	<b>482</b>	<b>3,66</b>		<b>363,968</b>	<b>481</b>					

\* $p < .05$ 

Tablo 15’de yer alan analiz sonuçları; Türkiye’nin gelecek hedefleri [ $F(2-479) = 6,11$ ;  $p < 0,05$ ] ve Türkiye’nin AB üyeliği [ $F(2-479) = 5,45$ ;  $p < 0,05$ ] boyutlarında katılımcı grupların görüşleri arasında ailenin gelir düzeyi bakımından anlamlı farklılık olduğunu göstermektedir. Birimler arası farkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Bonferroni testi sonucunda anlamlı farkın her iki boyutta da; gelir düzeyi “orta” olan öğrenciler ile gelir düzeyi “düşük” olan öğrenciler arasında olduğu görülmektedir ( $p = .00$ ;  $.00$ ). Buna göre gelir düzeyi orta ( $B = 4,32$ ) olan öğrencilerin, gelir düzeyi düşük ( $B = 3,95$ ) olan öğrencilere nazaran Türkiye’nin gelecek hedeflerine ilişkin görüşlerinin daha yüksek olduğu görülmektedir. Benzer şekilde gelir düzeyi orta ( $A = 3,84$ ) olan öğrencilerin, gelir düzeyi düşük ( $B = 3,54$ ) olan öğrencilere nazaran Türkiye’nin AB üyeliğine ilişkin görüşlerinin de daha yüksek olduğu görülmektedir. Hesaplanan Eta Kare değerleri incelendiğinde, öğrencilerin ailelerinin gelir düzeylerin, Türkiye’nin gelecek hedeflerine yönelik görüşleri üzerinde %3’lük bir etkiye sahip iken Türkiye’nin AB üyeliğine yönelik görüşleri üzerinde ise %2’lik bir etkiye sahip olduğu belirlenmiştir. Eta Kare’nin

yorumlanmasında dikkate alınan ölçütlere göre anlamlı etkinin küçük olduğu söylenebilir (Tablo 15).

Buna karşılık, mutluluğu etkileyen faktörler [ $F(2-479) = 0,28; p>0.05$ ], hayata yön veren değerler [ $F(2-479) = 0,49; p>0.05$ ] ve gençlerin karşılaştıkları problemler [ $F(2-479) = 0,55; p>0.05$ ] boyutlarında katılımcı grupların görüşleri arasında ailenin gelir düzeyi bakımından anlamlı farklılık görülmemektedir. Bu bulgu, ailenin gelir düzeyinin üniversite öğrencilerinin mutluluğu etkileyen faktörler, hayata yön veren değerler ve gençlerin karşılaştıkları problemlere ilişkin görüşleri üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkiye sahip olmadığını göstermektedir (Tablo 15).

Üniversite öğrencilerinin sosyal ve ekonomik hayata dair görüşlerinin hayatından memnun olma durumlarına göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan bağımsız örneklem için t testi sonuçları Tablo 16’da verilmiştir.

**Tablo 16.** Üniversite Gençliğinin Sosyal ve Ekonomik Hayata Dair Görüşlerinin Hayatından Memnun Olma Durumuna Göre Karşılaştırılması

Boyutlar	Gruplar	N	$\bar{X}$	ss	sd	t	p	Cohen's d
Mutluluğu Etkileyen Faktörler	A) Evet	195	4,46	0,45	480	3,48	0,00*	0,31
	B) Hayır	287	4,30	0,58				
	<b>Toplam</b>	<b>482</b>						
Hayata Yön Veren Değerler	A) Evet	195	4,28	0,41	480	5,90	0,00*	0,51
	B) Hayır	287	4,02	0,59				
	<b>Toplam</b>	<b>482</b>						
Türkiye'nin Gelecek Hedefleri	A) Evet	195	4,26	0,78	480	2,88	0,00*	0,25
	B) Hayır	287	4,00	1,22				
	<b>Toplam</b>	<b>482</b>						
Gençlerin Karşılaştıkları Problemler	A) Evet	195	4,33	0,68	480	-1,09	0,28	-
	B) Hayır	287	4,40	0,71				
	<b>Toplam</b>	<b>482</b>						
Türkiye'nin AB Üyeliği	A) Evet	195	3,60	0,77	480	-1,25	0,21	-
	B) Hayır	287	3,70	0,93				
	<b>Toplam</b>	<b>482</b>						

\* $p<.05$

Tablo 16’da verilen analiz sonuçlarına göre araştırmaya katılan öğrencilerin “mutluluğu etkileyen faktörler” [ $t(480)= 3,48; p<0,05$ ], hayata yön veren değerler [ $t(480)= 5,90; p<0,05$ ] ve Türkiye’nin gelecek hedefleri [ $t(480)= 2,88; p<0,05$ ] boyutlarındaki puan ortalamaları arasında hayatından memnun olanların lehine anlamlı bir farklılık görülmektedir. Bu bulgu, belirtilen boyutlar bağlamında hayatından memnun olma durumunun öğrencilerin görüşleri üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Hesaplanan etki büyüklüğü (Cohen’s d) katsayısına göre ise, mutluluğu etkileyen faktörler ve Türkiye’nin gelecek hedefleri açısından cinsiyet değişkeni düşük düzeyde etki büyüklüğüne sahip iken hayata yön veren değerler açısından cinsiyet değişkeninin orta düzeyde bir etkiye sahip olduğu söylenebilir.

Buna karşılık, “Gençlerin karşılaştıkları problemler” [ $t(480)= -1,09; p>0,05$ ] ve “Türkiye’nin AB üyeliği” [ $t(480)= -1,25; p>0,05$ ] boyutlarında katılımcı grupların görüşleri arasında hayatından memnun olma durumu bakımından anlamlı bir farklılık görülmemektedir. Bu bulgu, üniversite öğrencilerinin, gençlerin karşılaştıkları problemler ve Türkiye’nin AB üyeliğine ilişkin görüşleri ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığını göstermektedir (Tablo 16).



## SONUÇ ve ÖNERİLER

Gelişmekte olan tüm ülke toplumlarında olduğu gibi Türkiye’de de en dinamik ve ülkenin gelecek perspektifinde belirleyici rol oynayan üniversite gençliğinin temel ve belirleyici olan değerler, algılar ve düşüncelerinin doğru ve sağlıklı belirlenebilmesi önemlidir. Bu bağlamda, ülkemizin yükseköğretimdeki gençlerinin mutluluklarında etkili olan faktörler, hayatlarında yön verici değerler ile karşılaştıkları problemlerle ilgili tespitlerde bulunmak, gençlere yönelik politikaların geliştirilmesinde ufuk açıcı olacaktır. Öte yandan, özellikle, gelecekte ülkenin pek çok önemli noktasında görevler üstlenecek yükseköğretim gençliğinin “Türkiye’nin AB Üyeliği” gibi konularda nasıl ve ne yönde görüşe sahip olduğunun anlaşılması önem arz etmektedir.

Araştırma bulgularımız ve verilerin analiz sonuçları açıkça göstermektedir ki Diyarbakır Dicle Üniversitesi öğrencileri özelinde yükseköğrenim öğrencileri, yaşadıkları topluma, zamana, yerel ve bölgesel konu ve meseleler bağlamında belirgin derecede ilgili, çevresinde olan bitenle alakalı ve sadece konjonktürel değil, uzun dönemli fikir üreten, dinamik bir forma sahiptir. Çalışmada, öğrencilerin belirsizlikten kaynaklı gelecek kaygısı taşıdıkları ve algı ve görüşleri ile cinsiyetleri arasında ise anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmüştür. Katılımcı öğrencilerin yarısından fazlasının Avrupa Birliği’ne üyeliğe sıcak bakarken, üçte birine yakın sayıda öğrencinin kararsız duruş sergilemeleri kayda değerdir.

Üniversite öğrencilerinin algı ve yaklaşımlarının doğru anlaşılabilmesi, onların toplumsal refaha ve gelişme çabalarına katkı sağlama potansiyellerini de ortaya koyabilmelerine neden olacaktır. Gençliğe yapılan yatırımın, toplumun kendi geleceğine yaptığı en büyük yatırım olduğu gerçeğinden hareketle, toplumun gelişmesinde, ülkenin kalkınmasında gençlerin katma değer yaratmalarına vesile olacak projelerin üretilmesine, politikaların oluşturulup uygulanmasına katkı sağlamayı da amaçlayan çalışmadan çıkan sonuçlar çerçevesinde, daha yoğun rehberlik hizmetlerinin sunulması, mezuniyet sonrası kaygılarının giderilmesine yönelik olarak istihdamı artırıcı birtakım adımların atılması, öğrencilerin geleceğe umutla ve güvenle bakmalarına katkı sunacaktır.

## KAYNAKÇA

- Alman Marshall Fonu (GMF). (2022). *Avrupa Birliği Algıları Araştırması*, <https://www.gmfus.org/> [Erişim Tarihi: 06.03.2023].
- Aydın, D. (2020). A Research on the Narration Motivations of University Youth Through Social Media. *Connectist: Istanbul University Journal of Communication Sciences*, (59), 1-17.
- Barnett, R. (1990). *The Idea of Higher Education*. Bristol: Open University Press.
- Boni, A. and Calabuig, C. (2017). Education for Global Citizenship at Universities. *Journal of Studies in International Education*, 21, 22–38.
- Boni, A. and Pérez-Foguet, A. (2008). Introducing Development Education in Technical Universities: Successful Experiences in Spain. *European Journal of Engineering Education*, 33, 343–354.
- Çavuş, S. (2022). Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Medya Kullanımları Üzerine Bir Alan Araştırması: Aksaray Üniversitesi Örneği. *İnönü Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (İNİF E-Dergi)*, 7 (2), 9-25.

- Dicle Üniversitesi Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı (2022). *Dicle Üniversitesi'nde Öğrenim Gören Öğrenci Sayıları*, <https://www.dicle.edu.tr/birimler/ogrenci-isleri-daire-baskanligi> [Erişim Tarihi: 05.03.2023]
- Gazi Üniversitesi. (2003). *Türk Üniversite Gençliği Araştırması Üniversite Gençliğinin Sosyo-Kültürel Profili*. Ankara: Gazi Üniversitesi Yayınları.
- İnce, M. ve Koçak, M. C. (2017). Gençlerin Avrupa Birliği'ne Bakışı Üzerine Bir Araştırma; Selçuk Üniversitesi Örneği. *Journal of Turkish Studies*, 12 (29), 309-334.
- İnce, M. ve Koçak, M. C. (2017). Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Medya Kullanım Alışkanlıkları: Necmettin Erbakan Üniversitesi Örneği. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7, (2), 736-749.
- Kılıç, S. (2014). Etki Büyüklüğü. *Journal of Mood Disorders*, 4 (1), 44-6.
- Lozano, R. and Young, W. (2013). Assessing Sustainability in University Curricula: Exploring The Influence of Student Numbers and Course Credits. *Journal of Cleaner Production*, 49, 134-141.
- Njoroge, R. (2013). *Impacts of social media among the youth on behavior change: a case study of university students in selected universities in Nairobi, Kenya* (Doctoral dissertation, University of Nairobi).
- Okçabol, R. (2007). *Yükseköğretim Sistemimiz*. Ankara: Ütopya Yayınları.
- Onay, A. (2016). Danimarka'da Gençlere Yönelik Din Hizmeti. 7. *Uluslararası Din Görevlileri Sempozyumu Bildirileri (Gençliğin Gelişimi ve Problemleri Karşısında Din Görevlileri)*, 9.
- Pérez-Foguet, A. and Lazzarini, B. (2019). Continuing Professional Education in Engineering Faculties: Transversal İntegration of Sustainable Human Development in Basic Engineering Sciences Courses. *Journal of Cleaner Production*, 218, 772-781.
- Pérez-Foguet, A., Lazzarini, B., Giné, R., Velo, E., Boni, A., Sierra, M., Zolezzi, G. and Trimmingham, R. (2018). Promoting Sustainable Human Development in Engineering: Assessment of Online Courses Within Continuing Professional Development Strategies. *Journal of Cleaner Production*, 172, 4286-4302.
- Scott, P. (2002). Küreselleşme ve Üniversite: 21. Yüzyılın Önündeki Meydan Okumalar. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 2 (1), 193-208.
- Şahin, İ., Fırat, N. Ş. ve Zoraoğlu, Y. R. (2010). Üniversite Öğrencilerinin Düşleri. *Ege Eğitim Dergisi*, 11 (1), 23-41.
- Türkiye İstatistik Kurumu (TUİK) (2022). *İstatistiklerle Kadın-2022*, <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Istatistiklerle-Kadin-2022-49668> [Erişim Tarihi: 25.03.2023].
- Yavuzer, H., Meşeci, F., Demir, İ. ve Sertelin, Ç. (2012). Günümüz Üniversite Gençliğinin Sorunları. *HAYEF Journal of Education*, 2 (1), 79-91.
- Yükseköğretim Kurumu Başkanlığı. (2022). *Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi*, <https://istatistik.yok.gov.tr/> [Erişim Tarihi: 05.10.2022].
- Zamora-Polo, F., Sánchez-Martín, J., Corrales-Serrano, M., and Espejo-Antúnez, L. (2019). What Do University Students Know about Sustainable Development Goals? A Realistic Approach to the Reception of this UN Program Amongst the Youth Population. *Sustainability*, 11(13), 3533. <https://doi.org/10.3390/su11133533>